

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Lapsen kehitys

Fyysinen ja motorinen kehitys,
Kognitiivinen kehitys sekä Sosiaalinen kehitys

Esi- ja alkuopetuksen opintokokonaisuus 2021-2022

Jyväskylän yliopisto

Merja Kuosmanen 6.9.2021

Kuva: Oma kirja- hanke, Pihlajanmäen, Strömbergin ja Konalan koulu

Oppilashavainnoinnin tueksi

- Kehityopsykologian näkökulmia

Keskilapsuus 6-12v. (Cole 2005)

- Tärkeimpänä kehitystehtävänä on oppiminen.
- Sosiaalinen piiri laajenee huomasti koulun alkamisen myötä
- Oppimisvalmiuksien tukeminen ja myönteisen oppijaminän tukeminen tärkeää koulun aloitusvaiheessa

- Lapsen itsenäisyys ja päätäntävalta lisääntyy.
- Keskilapsuudessa saavutettu myönteinen minäkäsitys sekä tavoitteellisuuden ja toiveikkuuden kokemus oppimisessa suojaavat myöhemmiltä käyttäytymis- ym. ongelmista (Fergusson ym. 2005).
- Itsenäisyyden kehittymisen alkuaskeleet: Mitkä ne ovat eri yksilöillä? Mitä on huomioitava, kun asetetaan tavoitteita?

Havainnoi, huomaa

- Kognitiivinen koulukypsyys
- Sosioemotionaalinen kypsyys
- Motorinen, hienomotorinen ja havaintomotorinen kypsyys

Havainnoi, huomaa.

Pohdi.

Miten oppija on omaksunut koululaisen roolin?

7-vuotiaalla on monesti vaikeaa tehdä valintoja. Havainnoi tilanteita ja sitä, kuinka valinnan teossa tuetaan ja rohkaistaan.

Mitä tilanteita havaitset, jotka tukevat myönteisen oppijaminän kehittymistä?

Millaista tunnetukea lapsi päivän aikana tarvitsee ja saa? Jos ei, niin mikä sen estää.

Millaisia vuorovaikutustilanteita havaitset luokkatilanteessa? Välitunnilla? Miten ne eroavat?

Havainnoi, huomaa: Fyysinen kehitys keskilapsuudessa

- Luokan oppilaiden pituuskasvun erot koulun alkaessa?
- Karkeamotoriikasta havaintoja—yksilökohtaiset erot (välituntitilanteet, juokseminen jne.)
- Hienomotoriikan havainnot yksilökohtaisesti (havaitse kynäote, kirjaimen muodon piirtäminen, piirustus, vaatteiden pukeminen, saksilla leikkaaminen jne.)
- Havaintomotoriikka ilmenee myös hyvin liikuntasuorituksissa ja yleisesti silmä-käsi-yhteistyötä vaativissa toiminnoissa. Suurin osa tehtävistä ja toiminnoista vaatii. Tarkkaile myös mahdollista aistiyliherkkyyttä.

Havainnoi erilaisia motoriikan häiriöitä

Missä tilanteissa havaitset? Miten oppija saa apua tai tukea?

1. kehonkaavan häiriö:
/ esim. kömpelyys
2. vaikeudet avaruussuhteiden tajuamisessa
/ esim. kätsiysongelmat, esineen paikan arviointivaikeudet (lähellä, kaukana)
3. tasapainon ja koordinaation häiriöt
/ esim. kehonosien käyttö yhtä aikaa, erikseen ja vaihdellen vaikeaa
4. karkeamotoriikan häiriö
/ Esim. heikko kehonkaava, kömpelyys
5. silmän ja käden koordinaation häiriöt
/ esim. piirtäminen, värittäminen, kirjoittaminen
6. silmän ja jalan koordinaation häiriö
/ esim. ei osaa käyttää kehon eri osia yhtä aikaa
7. kehon rytmin häiriöt
/ esim. rytmien matkiminen puutteellista
8. pienten lihasten toimintahäiriö
/ esim. pinsettiotteen puuttuminen

Minän synty varhaislapsuudessa vaikuttaa suuresti (Daniel Stern, psykoanalyytikko 1934-2012)

- Vuorovaikutuksen tutkija, minäkehitys
- Lapsen psyykkinen kehitys lapsen näkökulmasta
- Synnynnäinen tarve ymmärtää maailmaa kokemusten ja vuorovaikutuksen välityksellä
- 5 vaihetta Minän kehityksessä:
 - 1) Kokeva minä (elämykset jäsentyy 0-2kk)
 - 2) Ydinminä (minä itse suhteessa muihin 2-3kk)
 - 3) Subjektiiivinen minä (7-9kk)
(tunteiden tulkkauksen/sosiaalinen mallintaminen)
 - 5) Kielellinen minä (15kk-)(symbolifunktio herää, empatia)
 - 6) Kertova minä (3v.-) (vuorovaikutus, sanallinen kerronta, leikki)

Minän synty (Daniel Stern) vs. Eriksonin teoria psykososiaalisesta kehityksestä

0-1v. luottamus vs. epäluottamus → toivo

1-3v. itsenäisyys vs. häpeä → tahto

3-6v. aloitteellisuus vs. syyllisyys → merkitys

6-12v. ahkeruus vs. alemmuus → pätevyys

Havainnoi, huomaa

Kognitiivinen kehitys

- Ajattelu: Miten esim. harjoitetaan 7-vuotiaan syy-seuraus-ajattelua, loogista ajattelua?
- Muisti: Millaiset tehtävät, tilanteet ja toiminnot koulupäivän aikana harjoittivat muistia?
- Havainnot: työmuistin käytön ongelmat (taustalla esim. väsymys, ympäristön hektisyys, kiire, masennus, tarkkaavaisuuden pulmat, kielelliset oppimisvaikeudet)
- Laaja-alainen osaaminen (L1)

Konkreettisten operaatioiden vaihe (Piaget)

(0:57-) <https://www.youtube.com/watch?v=TRF27F2bn-A>

Sosiaalinen kehitys

- Kaveritilanne? Kyky luoda uusia ihmissuhteita?
- Kontaktit aikuisiin / lapsiin?
- Kyky kuunnella muita
- Kyky kertoa omia mielipiteitä
- Välitunteileikit mahtavia seurannan paikkoja
- HUOM! Jokainen saa olla oma itsensä eli tavoitteet eivät saa tässäkään olla kaikilla samat

Case 1:

Miten toimit, kun

Oppilas saa itku- ja raivokohtauksen, kun ei saa sanoa mielipidettään vaikka on viitannut omasta mielestään todella kauan. Opettaja on käymässä mielipidekierrosta läpi.

Case 2: Miten opettaja toimii?

Oppilaat kertovat innolla viikonloppujuttuja. Yksi oppilas kertoo selkeästi “tuulesta temmatun” tarinan viikonlopusta. Oikea syy lienee se, että viikonloppuisin hänellä ei ole mitään tekemistä.

Muut oppilaat alkavat sanoa ääneen kertomisen aikana, että “älä valehtele” ja kielivät opettajalle lapsen kuullen, Kuinka kyseinen oppilas aina keksii juttuja.

Case 3:

Miten toimit, kun oppilas ei saa kirjallisen tehtävän teon aikana pysymään kunnolla kynää otteessaan ja viivan mukaan piirtäminen, saati kirjainmuodon mallin mukaan kirjoittaminen on mahdotonta. Piirtämis- ja kirjoittamistehtävät aiheuttavat selkeästi ahdistusta ja niitä vältellään.

Elena Laininen

Elena Laininen asuu isossa kasvihuoneessa kaupungissa. Hänellä on kissa.

Minun reseptini

ujoutta 1 tl
hassuutta 1 dl
sokeria 1 l
timantteja 2 kg
bensaa 1 l
söpöyttä 100 kg
Sulata timantit
ja kaada ne
muiden sekaan.
Siitä tulee minä.

Piiloväkiläiset ovat
kilttejä menninkäisiä ja keijuja.
He asuvat kauniissa metsässä.
Siellä on niitty ja vesiputous.
Siellä on pieni joki ja joessa
pieniä kultakaloja ja sateenkaaria.

Minä olen hamsteri
osaan lentää.
Minä ja pähkinä
ollaan parhaita ystäviä.
Näin siilin se piili pensaassa
sen ystävä on hiiri
hän piti hiilenpalasta.

Salainen
superhamsteri

Kuva: Oma kirja- hanke, Pihlajanmäen, Strömbergin ja Konalan koulu